

Anotace rozsudku ze dne 12. června 2007 ve věci č. 70204/01 – *Frérot proti Francii*

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že důkladnými osobními prohlídkami, které byly prováděny systematicky a nezakládaly se na konkrétních a vážných podezřeních, došlo k porušení článku 3 Úmluvy. Soud dále shledal porušení článku 8 Úmluvy z důvodu odmítnutí odeslání korespondence stěžovatele a porušení článku 13 Úmluvy. Soud přiznal stěžovateli náhradu nemajetkové újmy ve výši 12 000 eur.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel byl odsouzen k trestu odnětí svobody na doživotí. Při nahodilých i systematických osobních prohlídkách stěžovatel opakovaně odmítal otevřít ústa. Kvůli tomuto jednání byl nejprve umístěn do samovazby a později přesunut do věznice se zvýšenou ostrahou, kde pobýval tři roky. Zde byl stěžovatel podrobován důkladným osobním prohlídkám, které zahrnovaly navíc i vizuální kontrolu konečníku a povinnost předklonit se a zakašlat. Takové prohlídce byl stěžovatel podroben vždy při opuštění a po návratu do věznice a po každém setkání s návštěvami, které proběhlo bez oddělení přepážkou.

Ředitel věznice odmítl odeslat dopis stěžovatele, který byl určen vězni v jiném zařízení, a obsahoval informace, které měly této osobě pomoci při žádosti o podmíněné propuštění z výkonu trestu. Ředitel věznice své rozhodnutí odůvodnil tím, že dopis neodpovídal „definici korespondence“ z oběžníku ministerstva z roku 1986. Stěžovatel toto rozhodnutí napadl u Státní rady (nevyššího správního soudu), která však shledala žalobu nepřipustnou.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K tvrzenému porušení článku 3 Úmluvy z důvodu důkladných osobních prohlídek

Soud v úvodu připomněl, že Úmluva obsahuje absolutní zákaz nelidského či ponižujícího zacházení anebo trestu. Dále připomněl, že „ponižující“ je takové zacházení, které v obětech vyvolává pocity strachu, úzkosti a podřadnosti je způsobilé je ponížit a potupit. Trest odnětí svobody je nevyhnutelně doprovázen utrpením a pokořením. Státy však mají povinnost zajistit ochranu lidské důstojnosti každého vězně. Soud shledal, že i důkladné osobní prohlídky zahrnující povinnost předklonit se a zakašlat a vizuální kontrolu konečníku mohou být v souladu s Úmluvou (viz, *mutatis mutandis*, *Helen a Wilfred-Marvin Kleuver proti Norsku*, č. 45837/99, rozsudek ze dne 30. dubna 2002), ale jen pokud jsou absolutně nezbytné k dosažení stanoveného cíle vzhledem k okolnostem případu (*Ramirez Sanchez proti Francii*, č. 59450/00, rozsudek ze dne 4. července 2006, § 119) a existuje konkrétní vážné podezření, že vězeň ukrývá zakázané předměty nebo látky v dané části svého těla.

V projednávané věci byl stěžovatel osobním prohlídkám podrobován často. Před přesunutím stěžovatele do věznice se zvýšenou ostrahou však osobní prohlídky nezahrnovaly systematickou kontrolu konečníku a byly prováděny při příležitostech, které ospravedlňovaly jejich nezbytnost, tedy při umístění stěžovatele do samovazby, po kontaktu s ostatními vězni či vnějším světem.

Zacházení se stěžovatelem se nicméně v různých vězeňských zařízeních lišilo. Během svého pobytu ve věznici se zpřísněnou ostrahou byl stěžovatel podrobován důkladným osobním prohlídkám, aniž by existovalo konkrétní a vážné podezření, že uchovává ve svém těle zakázané předměty, či aniž by ho jeho chování činilo zvláště podezřelým. Stěžovatel byl podrobován prohlídce spojené s kontrolou konečníku systematicky po každé návštěvě, která proběhla v místnosti bez oddělení přepážkou. Jinými slovy, věznice předpokládala, že každý vězeň ve svém těle při této příležitosti ukrývá zakázané předměty. Pro takto prováděné

kontroly konečníku dle Soudu neexistovaly přesvědčivé důvody a nebyly tak nezbytné pro zajištění bezpečnosti ve vězení (*Van der Ven proti Nizozemsku*, č. 50901/99, rozsudek ze dne 4. února 2003, § 61), ochranu pořádku či předcházení trestné činnosti.

Soud proto uzavřel, že souhrn pocitu svévole, podřadnosti a úzkosti, který vyvěral z povinnosti podrobit se důkladným osobním prohlídkám, které byly prováděny i v nikoli zcela nezbytných případech, spolu s hlubokým zásahem do důstojnosti, který je nevyhnutelně s důkladnou osobní prohlídkou spjat, dosáhl intenzity ponižujícího zacházení. Došlo proto k porušení článku 3 Úmluvy.

b) K tvrzenému porušení článku 8 Úmluvy z důvodu zásahu do korespondence

Soud připomněl, že kontrola korespondence vězňů personálem věznice je zásahem do práva na respektování korespondence dle článku 8 Úmluvy (viz např. *Calogero Diana proti Itálii*, č. 15211/89, rozsudek ze dne 15. listopadu, § 28). V projednávané věci ředitel věznice nezaložil své rozhodnutí odmítnout odeslat dopis na důvodech vypočtených v trestním řádu, který široce zakotvuje princip svobody korespondence vězňů. Rozhodnutí odůvodnil tím, že dopis nespadá do definice „korespondence“. Žádný právní předpis však definici korespondence nezahrnoval a tato mezera nebyla vyplněna příslušnou judikaturou. Ředitel věznice se ve svém rozhodnutí odvolal na definici „korespondence“ obsaženou v oběžníku ministerstva z roku 1986, což je však pouze interní předpis určený podřízeným ministerstva, a proto nezakládá povinnosti vzhledem k vězňům (viz, *mutatis mutandis*, *Amuur proti Francii*, č. 19776/92, rozsudek ze dne 25. června 1996, § 158-162). Z tohoto důvodu nebyl zásah do práva proveden na základě zákona ve smyslu článku 8 Úmluvy. Odmítnutím odeslání dopisu stěžovatele proto došlo k porušení tohoto ustanovení Úmluvy.

c) K tvrzenému porušení článku 13 Úmluvy

Návrh stěžovatele na zrušení rozhodnutí ředitele věznice o zadržení stěžovatelovy korespondence byl Státní radou odmítnut. Odůvodněním bylo pouze to, že se jedná o vnitřní rozhodnutí, které nepodléhá kontrole Státní rady. Soud dále shledal, že stěžovatel neměl k dispozici ani jiný právní prostředek nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy k ochraně svých práv týkajících se korespondence. Došlo proto k porušení článku 13 Úmluvy.